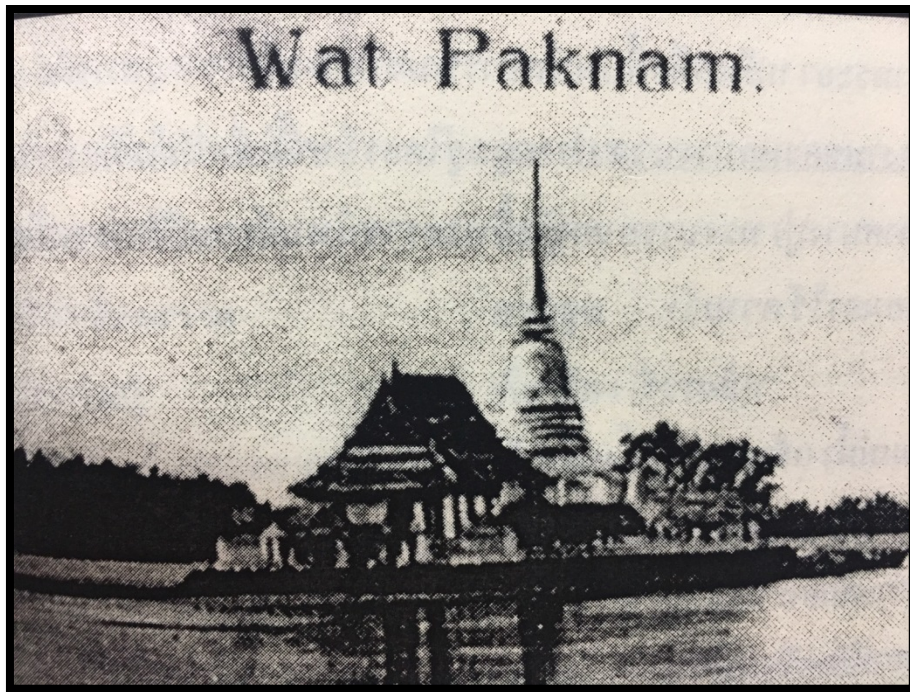
แหล่งท่องเที่ยวรุ่นคุณทวด

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ โปรดเกล้าฯ ในการเสด็จประพาสเมืองสมุทรปราการ ด้วยมีหาดทรายขาว ลำน้ำสงบนิ่ง และมีธรรมชาติของแม่น้ำเจ้าพระยาที่สวยงาม (ครั้งยังไม่มีเรือใหญ่แล่นผ่าน) และที่สำคัญที่สุด คือ พระสมุทรเจดีย์ โดยเสด็จลงเรือเข้ามาจากฝั่งตัวเมืองปากน้ำไปนมัสการองค์พระสมุทรเจดีย์ เป็นประจำ บันทึกในพงศาวดารยังได้กล่าวเพิ่มเติมว่า ทรงปฏิบัติเช่นว่านี้มาตั้งแต่ครั้งยังทรงผนวช (ก่อนขึ้นครองราชย์) และเมื่อทรงครองราชย์เป็นรัชกาลที่ ๔ ยังได้โปรดเกล้าฯ ให้บูรณะองค์พระสมุทรเจดีย์ให้สูงสง่าขึ้น พร้อมการก่อสร้างพระราชวังสมุทรปราการ บนพื้นที่ท้ายกำแพงป้อมประโคนชัยบริเวณหัวเกาะ เพื่อทรงใช้เป็นสถานที่แปรพระราชฐานในการตากอากาศ

บันทึกในจดหมายเหตุพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เรื่องระยะทางเสด็จประพาสจันทบุรี พ.ศ. ๒๔๑๘ ทรงอธิบายธรรมชาติที่ปรากฏอยู่บนแม่น้ำเจ้าพระยา หลังเสด็จขึ้นนมัสการบนเกาะองค์พระสมุทรเจดีย์ ยังปรากฏมี**ความงดงามของนกนางนวล** ปรากฏอยู่โดยรอบพื้นที่ (ยังไม่มีการก่อสร้างสถานตากอากาศบางปู) ทรงบรรยายพร้อมพระราชนิพนธ์บทกวี คราวเสด็จผ่านปากน้ำเจ้าพระยาเอาไว้ความว่า

“....ในแม่น้ำ (เจ้าพระยา) ตั้งแต่หน้าป้อมผีเสื้อสมุทรมาจนถึงปากอ่าว มีนกนางนวลชุมกว่าแต่ก่อน ลอยมาใกล้ๆ เรือ....ดูงามนัก....คราวนี้เห็นปลาชุมมากกว่าแต่ก่อน นกจึงชุมขึ้น ที่จริงนกนางนวลนี้งามจริงๆ ดีกว่านกยางมาก มีคำในกาพย์เห่เรือว่าไว้ว่า ....

นางนวลนวลน่ารัก ไม่นวลพักตร์เหมือนทรามสงวน

แก้วพี่นี้สุดนวล ดั่งนางฟ้าหน้าใยยอง

เรา (รัชกาลที่ ๕) อยากช่วยเติมโคลงห่อเข้าอีกบท แต่ไม่เคยทำกาพย์ห่อโคลงเลย จะถูกฤาไม่ถูกไม่ทราบ

นางนวลนางปีกแผ้ว พึงรัก

ไม่ผ่องเหมือนนวลพักตร์ นิ่มน้อง

แก้วพี่พิมลลักษณ์ ลออเอี่ยม องค์เอย

ดั่งอนงค์ในห้อง หกฟ้ามาปูนฯ”

จากนั้น ยังได้พระราชทานโคลงอักษรล้วน

นางนวลนึกหนึ่งหน้า นางนวล

ชายชิดแช่มช้อยชวน ชื่นชู้

ใส่สิส่งเสียงสรวล สวยสุด

ริร่ำรำร่ายรู้ เรื่องร้อง เริงรมย์ฯ”

ระยะทางเสด็จประพาสจันทบุรี ร.ศ. ๙๕ (๒๔ ธันวาคม ๒๔๑๙)

จากเรื่องเล่าในหนังสือ “ประมวญนิทาน น.ม.ส” พระนิพนธ์ในพระราชวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้ารัชนีแจ่มจรัส กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ ทรงบันทึกเรื่องการพักผ่อนหย่อนใจของชาวกรุงเทพฯ และชาวต่างประเทศที่เข้ามาทำงานในเมืองไทยสมัยรัชกาลที่ ๕ ต่อเนื่องรัชกาลที่ ๖ อย่างหนึ่งที่นิยมกันมาก คือ การโดยสารรถไฟสายปากน้ำ เพื่อมา **แล่นใบ (เล่นเรือใบ) ที่ชายทะเลสมุทรปราการ** ด้วยเพราะมีลมดี มีหาดทรายสวย และเป็นโอกาสดีที่จะได้ข้ามไปนมัสการองค์พระสมุทรเจดีย์

จะเห็นได้ว่าเมืองปากน้ำถือเป็นแหล่งท่องเที่ยวสวยงามแห่งหนึ่งมาช้านาน แม้แต่พื้นที่สถานีรถไฟปากน้ำ ที่ถือเป็นวิทยาการสมัยใหม่ ชาวปากน้ำก็ยังถือเป็นสิ่งตื่นตาตื่นใจ พากันมาเที่ยวชมสภาพโดยรอบ สมัยที่รถไฟสายปากน้ำ ได้เปลี่ยนระบบการขับเคลื่อนจากการใช้หัวจักรไอน้ำ มาเป็นรถรางไฟฟ้า ซึ่งทำ

ให้ที่ดินโดยรอบสถานีได้มีไฟฟ้าใช้เป็นครั้งแรก รอบทางขึ้นลงสถานีรถรางจึงเกิดโรงแรม ร้านค้า และสถานที่ท่องเที่ยวในยามค่ำคืน ทำให้ชาวปากน้ำมีพื้นที่พบปะกันมากขึ้น การได้พาสาวๆ แต่งตัวทันสมัยมานั่งทานอาหารฝรั่ง ทานสลัด ที่ร้านอาหารเข้าสถานีรถราง ถือเป็นความหรูหราโก้เก๋ ที่สร้างความประทับใจแก่หนุ่มสาวชาวปากน้ำเป็นอย่างยิ่ง

ภาพ ริมสระด้านใต้สถานีปากน้ำ ถ่ายรูปหลังนัดกันทานอาหารฝรั่ง โดย

นางประพิศ นิตยสุทธิ์

เมื่อถามถึงความบันเทิงในท้องถิ่น ชาวปากน้ำส่วนใหญ่ก็มักจะกล่าวถึงการอโอกาส ได้เที่ยวงานประจำปีที่ยิ่งใหญ่ที่สุดในจังหวัดสมุทรปราการ นั่นคือ **งานเจดีย์** (นมัสการณ์องค์พระสมุทรเจดีย์) ซึ่งจะประกอบด้วยกาลเล่นต่างๆ ทั้งการแข่งเรือ การแสดงดนตรีไทย ลิเก ลำตัด การเล่นโจ๊ก การเปรียบมวยไทย มวยตับจาก และการเดินจับจ่ายซื้อของ ด้วยเพราะสมัยที่พระสมุทรเจดีย์ยังปรากฏเป็นเกาะอยู่กลางแม่น้ำ การเตรียมผ้าแดงห่มองค์พระเจดีย์ การจัดขบวนแห่ เตรียมการแข่งเรือ และการจัดงานพิธีล้วนเป็นความร่วมมือร่วมใจของชาวปากน้ำทั้งสิ้น ส่วนงานบุญอีกอย่างที่เป็นสนุกครึกครื้น ก็คือ **งานพระบาท** (นมัสกาพระพุทธบาทจำลอง) ที่วัดกลางวรวิหาร ซึ่งก็ถือเป็นงานประจำปีที่ชาวปากน้ำรอคอย

ชมการแข่งเรือในงานเจดีย์

ปี พ.ศ. ๒๔๕๑ พระยาราชยสาธก นายด่านภาษีเมืองสมุทรปราการได้รับอนุญาตจากพระอธิการจ้อย (เจ้าอาวาสวัดกลางวรวิหาร) ให้ก่อสร้างอาคารสองชั้นเพื่อทำเป็น**ตลาดสด** บริเวณเรียบคลองเมือง (คลองวัดกลางฯ) และก่อสร้างเรือนไม้เป็น**โรงมหรสพ (วิกยี่เก)** อีกหนึ่งหลัง ทำให้ชาวปากน้ำได้มีสถานที่ค้าขาย ปละมีพื้นที่เหมาะสมให้แม่บ้านมาจ่ายตลาด ในช่วงหัวค่ำก็มักมารวมกันเพื่อดูลิเก สมัยก่อนการเล่นลิเกถือว่าเป็นอาชีพที่มีคู่แข่งขันมาก เจ้าของลิเกแต่ละคณะจะต้องคิดค้นกลเม็ดเด็ดพรายในการครองใจคนดูไม่ว่าจะเป็นเครื่องแต่งตัว ลูกเล่นในการร้องการรำ เครื่องไม้เครื่องมือประกอบฉาก และ

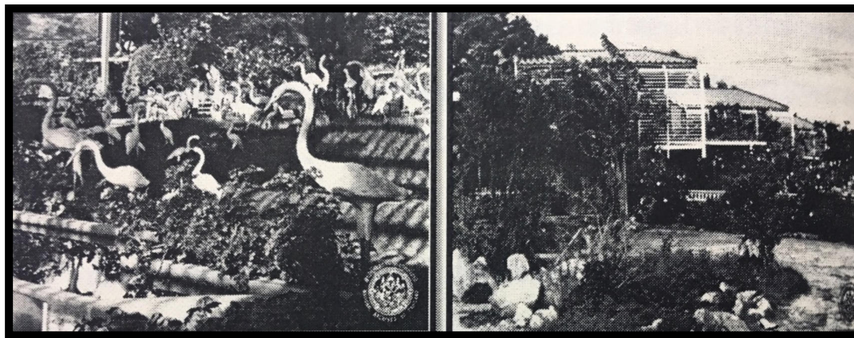
ระบายแสงสีฉูดฉาดตา ที่จะสามารถสร้างกลุ่มพ่อยกแม่ยกให้ติดตามชมต่อกันหลายครั้งโดยไม่เบื่อ ผู้จัดการจะนัดหมายการแสดงลิเกเป็นแต่ละอาทิตย์ ซึ่งคำว่า **วิก** ก็มาจากคำภาษาอังกฤษที่ใช้คำว่า week (๑ สัปดาห์) นั่นเอง ในการจัดสร้างวิกยี่เกให้ตั้งอยู่ใกล้ตลาดสดของท่านพระยาราชายสาธก ก็คงเป็นวิธีการหนึ่งที่คล้ายการจัดตลาดในปัจจุบัน คือ การดึงดูดคนให้เข้ามารวมกันมากๆ เพราะปรากฏมีแม่บ้านที่มาจ่ายตลาดจำนวนไม่น้อยที่ติดอกติดใจคณะยี่เก จนเกิดเป็นกลุ่มแม่ยกที่ให้ความอุปการคุณพระเอกยี่เกที่มีนิสัยเจ้าชู้ทั้งหลาย

วิกยี่เก เริ่มเสื่อมความนิยมเมื่อมีการแสดงกลางแจ้งหลายอย่างเข้ามาแทน ทั้งการแสดงลูกทุ่ง การฉายาภาพยนตร์กลางแปลง และการเกิดขึ้นของโรงภาพยนตร์ถึง ๓ โรงในชุมชนปากน้ำ เริ่มจาก **โรงภาพยนตร์เฉลิมวรรณ**ที่สร้างอยู่ใกล้ศาลเจ้าพ่อหลักเมือง **โรงภาพยนตร์ปากน้ำรามา**ที่สร้างตรงศูนย์การค้าปากน้ำ และโรงภาพยนตร์ราชาที่สร้างตรงฝั่งตำบลท้ายบ้าน ผู้คนจึงหันไปหาความสุขกับของใหม่ที่ดูน่าตื่นเต้น และไม่เยิ่นเยื้อเหมือนการแสดงลิเก จนในที่สุดวิกยี่เกก็ต้องเลิกกิจการไป ในขณะที่กิจการโรงภาพยนตร์ก็อยู่ได้ไม่นาน เมื่อคนไทยสามารถหาม้วนเทปวีดีโอ ซีดี และดีวีดีที่พัฒนาขึ้นตามลำดับ มานั่งดูหนังอยู่กับบ้านในราคาถูก และคิดจะเปิดฉายเมื่อไหร่ก็ดูได้ทันที

ปี พ.ศ. ๒๔๗๘ สมัยที่มีการเปิดใช้ถนนสุขุมวิทที่เป็นเส้นทางจากกรุงเทพฯ ไปจังหวัดชลบุรี ทำให้มีการก่อสร้างสถานที่ท่องเที่ยวใหม่ๆ ริมถนนในเขตจังหวัดสมุทรปราการ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวจากกรุงเทพฯสถานที่ท่องเที่ยวแห่งแรกที่เกิดขึ้นพร้อมๆกับการสร้างถนนสุขุมวิท ก็คือ**สถานตากอากาศบางปู** ต่อมาก็มีนักธุรกิจรายใหญ่หลายราย เข้ามาสร้าง**ฟาร์มจระเข้สมุทรปราการ** สร้าง**สวางค์นิวาส** และสร้าง**เมืองโบราณ** ทำให้ชาวปากน้ำมีที่ท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น การเดินทางไปเที่ยวสถานที่เหล่านี้ ในสมัยก่อนก็มักใช้การถีบจักรยาน จากปากน้ำเพื่อไปเที่ยวสถานที่แต่ละแห่งใช้ระยะทางประมาณ ๑๐ - ๑๒ กิดลเมตร ยกเว้นฟาร์มจระเข้ที่ตั้งอยู่ในเขตตำบลท้ายบ้าน

ระหว่างทางจากปากน้ำไปบางปู มีที่ดินผืนใหญ่อยู่แห่งหนึ่ง ชาวปากน้ำเรียกว่า **นายยายขาว** ซึ่งเป็นที่ดินปลายสุดท้ายบนด้านซ้ายของปากแม่น้ำเจ้าพระยา (นับตามการไหลลงของแม่น้ำ) เจ้าของพื้นที่เป็นชาวไทยเชื้อสายจีน ได้จัดการพัฒนาพื้นที่ตรงนี้เป็นสถานที่พักผ่อน มีการแผ้วถางขุดสระน้ำขนาดใหญ่และขุดคลองเปิดทางให้น้ำทะเลเข้าพื้นที่ แล้วก่อสร้างสะพานชมวิวตรงปากอ่าว สร้างศาลาเรือพักใกล้ทะเล ถือเป็นสถานที่ที่ชาวปากน้ำมักใช้วิธีเดินเท้าเพื่อเข้ามาเล่นน้ำชมทะเล

สมัยก่อนเกิดสงครามโลกครั้งที่ ๒ (พ.ศ. ๒๔๘๔ - ๒๔๘๘) โรงเรียนสมุทรปราการ (โรงเรียนชาย) สมัยที่ยังตั้งอยู่ที่วัดกลางวรวิหาร มักใช้เส้นทางจากตลาดปากน้ำ ผ่านบางปิ้ง โค้งต้นโพธิ์ ตรงไปเลี้ยวขวาเข้านายายขาว เพื่อเป็นเส้นทางฝึกการเดินทางไกลของยุวชนทหาร เล่ากันว่าสองข้างทางจากปากน้ำไปบางปิ้งเต็มไปด้วยต้นมะขามเรียงรายตลอดทาง เมื่อไปถึงนายายขาว ด้วยความเหนื่อยล้า ยุวชนทหารก็จะได้รับอนุญาตให้พัก และให้ลงเล่นน้ำเป็นรางวัลปลอบใจ นายายขาวมีเรื่องเล่าด้านการเสียชีวิตของเด็กๆ ที่เข้าไปเล่นน้ำหลายครั้ง จนต่อมาไม่ค่อยมีคนกล้าเข้าไปเที่ยว ปัจจุบันนายายขาวกลายเป็นเขตโรงงานอุตสาหกรรม ที่ชื่อว่า ซอยบางเมฆขาว

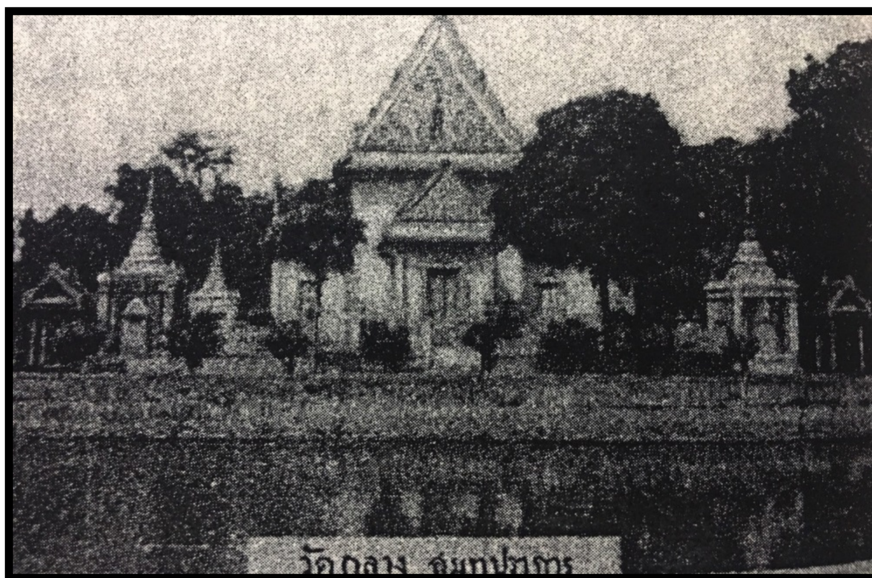

สวางค์นิวาส ปี พ.ศ. ๒๕๐๗ ภาพถ่ายฝีพระหัตถ์เจ้ากาวิลวงศ์ ณ เชียงใหม่

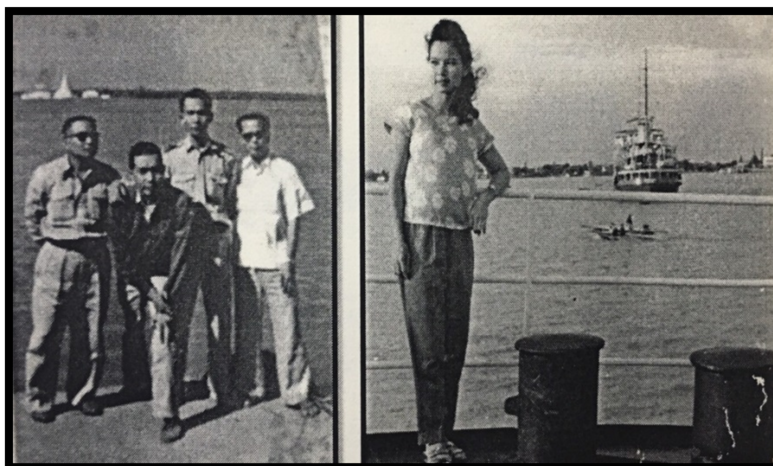

สถานตากอากาศบางปู ๒๕๐๗ ภาพฝีพระหัตถ์ เจ้ากาวิลวงศ์ ณ เชียงใหม่

สระน้ำวัดกลางวรวิหาร ภาพของแถม เมื่อซื้อไม้ขีดไฟ ในสมัยรัชกาลที่ ๖

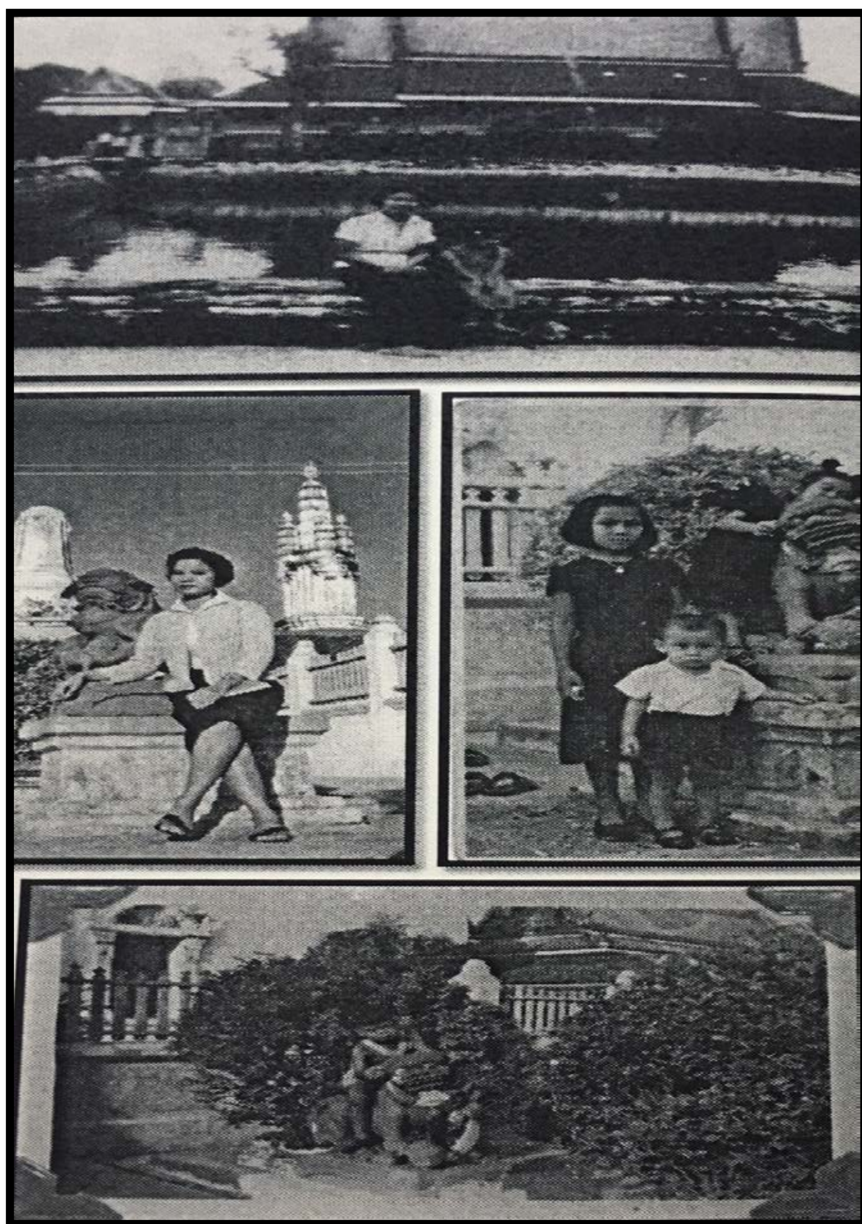

เที่ยวชมสระน้ำ วัดกลางวรวิหาร

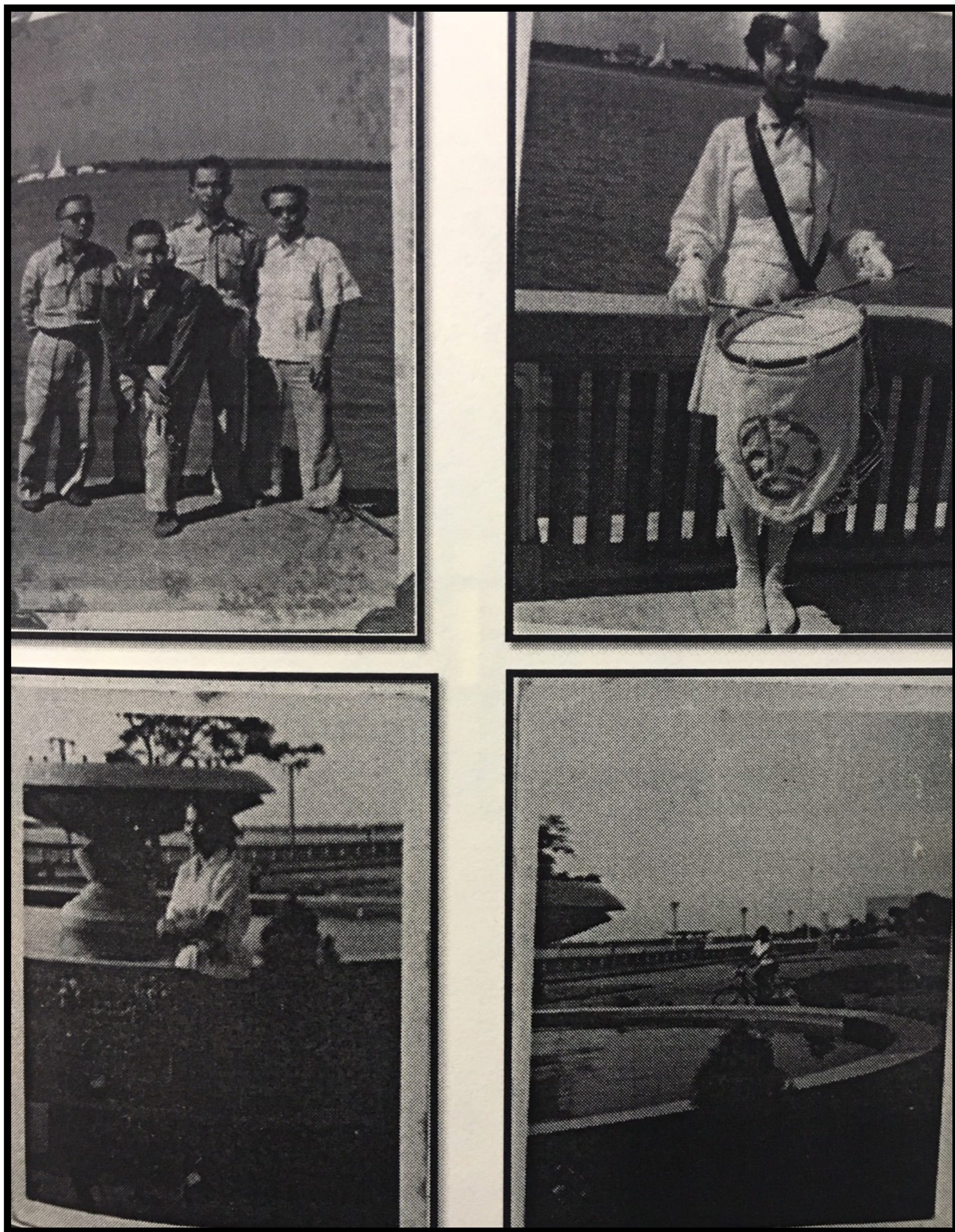
บ่อเต่า ภาพโดย คุณเบญจมาศ สุขเกษม คุณธนวรรณ พันธุ์สว่าง และภาพครูเฉลิม เอี่ยมโอภาส (ขวาล่างสุด) โดย โรงเรียนเฉลิมวิทยา

รูปคู่ **สิงห์ (แกะสลัก)** ขวัญใจเด็กรุ่นคุณปู่คุณย่า หน้าโบสถ์วัดกลางฯ

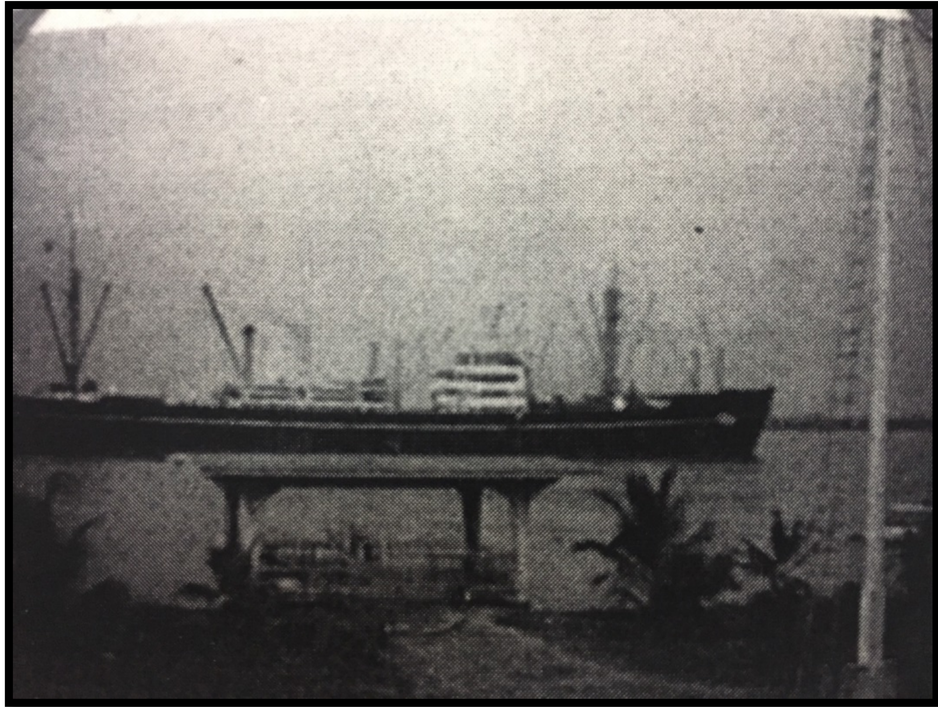
ภาพโดย คุณธนวรรณ พันธุ์สว่าง (ภาพซ้าย) และคุณรัตนา นิรัติศัย (ภาพล่างสุด ถ่ายเมื่อปี ๒๔๙๖) ภาพบนสุด คือ คุณฉวีรัตน์ (เอี่ยมโอภาส) เกษตรศิริถ่ายประมาณปี ๒๔๘๐ อนุเคราะห์โดย โรงเรียนเฉลิมไฉไลวิทยา

หน้าศาลากลางจังหวัดสมุทรปราการ

หน้าศาลากลางฯ เป็นจุดชมวิวพระสมุทรเจดีย์และเกาะป้อมผีเสื้อสมุทร ยามเย็นหนุ่มสาวมักพากันมานั่งรับลมชมเรือริมแม่น้ำเจ้าพระยา ภาพเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๙๙ – ๒๕๐๓ ลานน้ำพุที่เห็น ต่อมาเป็นอนุสาวรีย์รัชกาลที่ ๕ (ปัจจุบันย้ายไปอยู่พื้นที่ถัดไป) ภาพโดย คุณธนวรรณ พันธุ์สว่าง คุณศรีรัตน์ พิมพา และคุณวลี วรรณวสันต์

ภาพบนสุด โดย คุณธนวรรณ พันธุ์สว่าง ภาพล่างเป็นเจ้าหน้าที่สุขศาลา (โรงพยาบาลสมุทรปราการ)

ภาพบนสุด โดย คุณธนวรรณ พันธุ์สว่าง ภาพล่างเป็นเจ้าหน้าที่สุขศาลา (โรงพยาบาลสมุทรปราการ) ล่องเรือชมวิวแม่น้ำ ไม่ทราบชื่อเจ้าของ

เที่ยวนายายขาว (ปี ๒๕๐๔)

นายายขาว ตั้งอยู่ห่างจากตลาดปากน้ำ ๖ กิโลเมตร เจ้าของที่ได้ขุดบ่อสร้างสะพานชมธรรมชาติปากอ่าวไทย สามารถลงเล่นน้ำได้ ยายขาวยังได้บริจาคที่ด้านข้าง สร้างวัดอโศการาม ปัจจุบัน พื้นที่นี้เป็นเขตอุตสาหกรรมซอยบางเมฆขาว (น่าเสียดาย ที่ไม่ทราบบุคคลเจ้าของภาพ)